

TILAME

OILAM TAYANCHIM, FAXRIM

(O‘zbek tilida so‘z tarkibi va
qo‘sishimchalarining asosga qo‘shilish
tartibi)

FAN- O‘ZBEK TILI
O‘QITUVCHI- MAMARAJABOVA IRODA FAYZULLAYEVNA

TIIAME

REJA:

- ▶ 1. Oila muqaddas.
- ▶ 2. So'z tarkibi.
- ▶ 3. Qo'shimchalarining asosga qo'shilishi.

- ▶ Men o‘zbekistonda tug‘ilganman. O‘zbekistonda turli millat vakillari bir oila bo‘lib yashaydilar. Aytishilaricha, qaldirg‘ochlar xosiyatli xonadonlarga in qurar ekan. Osoyishta, fayzli xonadonni qushlar ham sevadi, unga talpinadi, deydi xalqimiz.

OILANING FAYZLI
VA FAROVON
BO'LISHI ESA,
ALBATTA, UNDA
YASHAYDIGAN
KISHILAR, OILA
A'ZOLARIGA
BOG'LIQ. ULAR
O'ZARO
HAMJIHAT BO'LIB
YASHASALAR, BIR
MAQSADNI
KO'ZLASALAR, BU
XONADON OBOD
BO'LADI.

TIIAME

O'ZBEKISTONDA
OILAGA E'TIBOR
KATTA. O'ZBEK
OILALARIDA OTA-
ONA,
BOBOBUVILARNI
E'ZOZLASH,
FARZANDLARGA
G'AMXO'RLIK
QILISH ASOSIY
BURCH
HISOBLANADI.

TIIAME

OILA – JAMIYATNING ASOSIY BO‘G‘INIDIR. OILA
HAYOTNING ABADIYLIGINI, AVLODLARNING
DAVOMIYLIGINI TA’MINLAYDI. SHARQDA QADIM-
QADIMDAN OILA MUQADDAS SANALGAN.

TILAME

www.uza.uz

Agar oila sog‘lom va mustahkam bo‘lsa, mahallada tinchlik va xotirjamlikka erishiladi. Mahalla, yurt mustahkam bo‘lsagina, davlatda osoyishtalik, rivojlanish bo‘ladi. Eng qimmatli ahloqiy fazilatlar: halollik, rostgo‘ylik, mehr-oqibat, mehnatsevarlik avvalo oilada shakllanadi.

TIIAME

ТИАМЕ

LUG'AT

qaldırg‘och – ласточка	xotirjamlik – душевный покой
xosiyatlı – приносящий счастье	mehr-muruvvati – доброта и великодушие
osoyishta – спокойный	g‘amxo‘rlik – заботливость
muqaddas – священный	mustahkam – прочный, крепкий

1-topshiriq. Berilgan so‘z va so‘z birikmalaridan foydalanib rasm asosida suhbatlashing.

TIIAME

Foydalaniш uchun so‘z va so‘z birikmalari:

mening oilam

oilamiz an’analari

ahil-mehribon

ota-onaga hurmat

oila ahilligi

faxrlanmoq

eng sevimli insonim

g‘amxo‘r va mehrbon.

BILIB OLING!

- ▶ So‘zlar asos va qo‘sishimchalardan tuziladi. So‘zning asosiy ma’nosini ifodalab, mustaqil qo’llana oladigan qismi asos deb ataladi. Mustaqil qo’llana olmaydigan, asosga qo’shilib, unga yangi yoki qo‘sishimcha ma’no yuklaydigan, so‘zlarni bog‘lashga xizmat qiladigan qismi esa qo‘sishimcha deb ataladi.
- ▶ **Masalan:** tilshunos – (til – asos, -shunos qo‘sishimcha); guldon – (gul – asos, -don – qo‘sishimcha)

Asos	Qo'shimchalar
<p>So'zning asosiy ma'nosini ifodalab, mustaqil qo'llana oladigan qismi:</p> <p>bino, soz, bil, ol, tin</p>	<p>ifodalab, mustaqil qo'llana oladigan qismi: bino, soz, bil, ol, tin</p> <p>Mustaqil qo'llana olmaydigan, asosga qo'shib, unga yangi yoki qo'shimcha ma'no yuklaydigan va so'zlarni bog'lashga xizmat qiladigan qismi: -chi, -lik, -a, -gi</p>

TIIAME

2-TOPSHIRIQ. CHAP USTUNDA BERILGAN MAQOLLARNING DAVOMINI O'NG USTUNDAN TOPIB O'QING VA MAZMUNINI IZOHLANG.

Oilada hamjihatlik bo'lmasa,	quyoshsiz osmonga o'xshaydi.
Sharaf tojini izlama,	ona dong'i bilan – qiz
Ota dong'i bilan o'g'il o'tadi,	ona rizoligini izla
Aqlli kishisi bo'lmagan uy	uni baxt tark etadi

TILAME

LUG'AT

tasodifan – случайно	o‘yinga mashg‘ul bo‘lmoq – быть вовлеченным в игру
qo‘l qovushtirib – сложа руки	sinamoq – испытывать
e’tibor bermoq – не обращая внимания	zavqlanmoq – восторгаться
tarbiyali – воспитанный	diqqat – внимание
darhol – немедленно	nasihat – наставление

Bilib oling!

Qo'shimchalar vazifasiga ko'ra ikki turga: so'z yasovchi, shakl yasovchi qo'shimchalarga bo'linadi. So'z yasovchi qo'shimchalar. **-dosh, -kor, -li, -lik, -zor, -la** yangi ma'no hosil qiladi. Ular ot, sifat, ravish, fe'l turkumlarini hosil qiladi. Masalan: sinfdosh, paxtakor, tuzli, ishla, tezkor, do'stlik.

Shakl yasovchi qo'shimchalar lug'aviy shakl yasovchi va sintaktik shakl yasovchi qo'shimchalarga bo'linadi. Lug'aviy shakl yasovchi qo'shimchalar, **-xon, -bek, -lar**, yangi so'z yasamaydi, qo'shimcha ma'no beradi: Nozima+xon; Nodir+bek; kitob + lar.

Sintaktik shakl yasovchi qo'shimchalar gapda so'zlarni bir-biriga bog'laydi. So'zning ma'nosini o'zgartirmaydi. Ularga egalik, kelishik va fe'llardagi shaxsson qo'shimchalari kiradi.

Masalan: Maktabim, onang, hovlingiz, tashkilotda.

TIIAME

Egalik qo'shimchalari	undosh tovush bilan tugagan so'zlarga -im, -ing, -i, -imiz, -ingiz, -lari; unli tovush bilan tugagan so'zlarga -m, -ng, -si, -miz, -ingiz, -lari.
Kelishik qo'shimchalari	-ning, -ni, -ga, -da, -dan
Shaxs - son qo'shimchalari	-m, -man, -k, -miz, -ng, -san, -ingiz, -siz, -di, -dilar.

Uyga vazifa.

Berilgan so‘zlarni namuna asosida jadvalga joylashtiring:
o‘quvchinig, do‘sligimizda, singlimning, onangizni, hovlingizga,
ahilliklarida.

Namuna.

	Asos	So‘z yasovchi qo‘sishimcha	Lug‘aviy shakl yasovchi qo‘sishimcha	Egalik qo‘sishimchasi	Kelishik qo‘sishimchasi
yurtimizni	yurt			imiz	ni
kitobxonalarimizdan	kitob	kitobxon	lar	imiz	dan

E'tiboringiz uchun rahmat!